

Het Havik broedseizoen 2020

Oss, Herperduin en Maashorst-Noord

Painting Raptor, Mariana del Hoyo, Cusco Peru

Verslagen controle rondes roofvogelinventarisatie

Berry Setton
Heesch 2020
Roofvogelwerkgroep Oss-Uden

De tijd van nest opbouw en eieren leggen

Vroeg voorjaar

Hoe gaat het broedseizoen dit jaar uitpakken? Alle signalen wijzen erop dat we een zeer vroege start krijgen. De winter was zacht en nadat december en januari aan de droge kant waren, ging februari juist als nat de boeken in. Ook de eerste helft van maart was nat, met temperaturen boven normaal. De eerste bloeiende gewone paardenbloemen, speenkruid, hondsdrif, sleedoorn: de eerste bladontplooiing van de witte paardenkastanjes en berken; de eerste tijtjaffen en zingende geelgorzen. De eerste citroenvlinders, aardhomelkoninginnen en ga zo maar door. Het is overduidelijk dat het lente is ook al is het nog koud met de wind veelal uit het noordoosten.

Speenkruid in de slootranden

In het begin van de corona regelingen zijn Paul en ik nog wel samen op pad gegaan. Nu gaan we afzonderlijk op pad en delen onze roofvogelwaarnemingen via de mail of WhatsApp. En zo maak je dan afzonderlijk mee dat je toch geluk moet hebben om op het juiste moment in een territorium te zijn en de havik hoort, het kekkerend geluid van ik zit hier, of wat ik vorige week meemaakte het paringsgeluid. Dit paringsgeluid ken ik van een aantal jaren geleden toen ik het geluk had dit schouwspel van dichtbij te zien. Ik kende dat geluid toen nog niet en was extra gefocust. Met deze roep nodigt het vrouwtje het mannetje uit voor de paring vaak gebeurt dit dicht bij het nest. Dit paringsritueel gebeurt een aantal maal per dag en gaat door tot alle eieren, meestal 3 à 4, zijn gelegd. Na het volledige eilegsel wordt het stiller rondom het nest. Het vrouwtje begint na het leggen van het tweede ei met broeden. De beste tijd om een bezet havik territorium te vinden is voor de eileg dat is dus eind maart.

We waren dit jaar vroeger dan anders op pad. Mijn aantekeningen gaan terug naar 4 februari. Een korte samenvatting:

Aanleg Rijsvennen-2 Herperduin is klaar

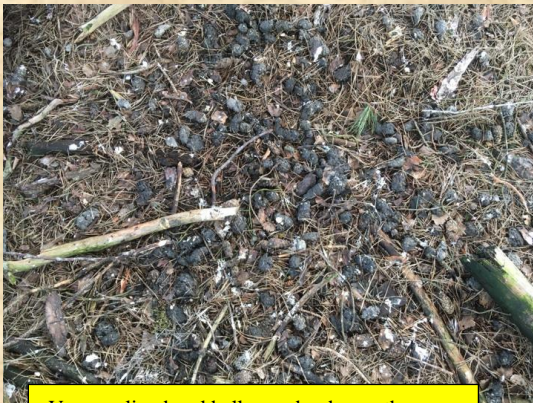
De eerste havik op de route is die van - de Stelt- Nu onze rondwandelingen in de kloostertuin bij de zorginstelling 't Zicht zijn afgelast door de corona moeten we vanaf de weg het nest zoeken. Voor mij is deze havik nog onzeker maar toch wel al één keertje gehoord begin februari. Tegenover De Kock vinden we een sperwer territorium we zien het vrouwtje bij het terrein van de hondensport. Ook bezoeken we daar een bekend buizerd nest. Vandaar gaan we dan richting het Putje. Bij de Perenvijver is vermoedelijk ook een nestje van een sperwer in de maak. De havik van het Putje gaat op een nieuw nest beginnen dit jaar. We zien het

mannetje druk op de nestrand bezig. We kunnen dit volgen vanaf de weg met onze fiets in de hand. Ik kom hier in deze tijd vaker langs omdat het op de fietsroute ligt naar Herperduin, laats zag ik er een eekhoorn druk foerageren. Leuk via de fietsbrug gaan we naar Herperduin. De havik van de Rijsvennen was eerst voor mij stil, Paul had ze al gehoord, maar nu heb ik ze toch ook gehoord, hoera een groen vinkje. Vorig

jaar ging het hier na de eileg mis. De buizerd op nog geen vijftig meter afstand had wel twee jongen en is nu ook alweer druk aan het roepen. Aan de Koepelweg is "de bouwer" alweer druk aan het roepen. Meerdere nesten zijn er in dit lariksbosje vandaar de naam die we hem hebben gegeven. Ook plukresten van vooral postduif komen we hier regelmatig tegen. In Berghem zijn nog een aantal duivenmelkers en dat zie je terug onder de nesten. Bij het oude nest vind ik nog een duivenring van vorig jaar in een braakbal. Bij de Snippenjacht waren tot 2015 twee haviken succesvol dat was bijzonder zo dicht bij elkaar. Vorig jaar was alleen de havik in het oostelijk gelegen douglas- bosje succesvol. Het nest op een zijtak is deze winter bijna geheel uitgewaaid. Dus wij waren benieuwd wat hier ging gebeuren. Paul trof het vrouwtje bij het bekende nest in het lariksbosje achter het bankje. De nestboom waar eerst een ander havikkoppel zat (in 2015). De havik van het volle Ganzenvan roept vanuit het nestbos. We hebben moeite het vorig jaar gevonden nest terug te vinden. Vorig jaar was dit koppel niet succesvol.

Plukrest postduif havik Koepelweg
Foto: Willemien van Gemert

Verzameling braakballen onder de roestboom van de Ransuilen. Foto: Arno van Eggelen

We gaan richting Koolwijk langs de ransuilen roestplaats bij de nieuwe uitkijktoren. Als we daar vijf ransuilen na veel moeite ontdekken horen we een havik kekkeren alle alarmbellen gaan aan. Wat hier? Ik herinner me later dat ik tijdens een bos inventarisatie samen met Nico Ettema, Lieke Nijholt en Toon Voets eind januari 2019 ook een havik op Koolwijk hoorde. Maar dat raakt toch in de vergetelheid en je denk dat zal die van het Ganzenvan wel zijn geweest. Na wat zoekwerk ontdekt Paul een groot nest hoog in een douglasspar. Een nieuw havik territorium op deze plek op Herperduin is voor ons bijzonder.

We gaan naar de Maashorst richting Hofmansplassen waar onze volgende havik zit. We noemen het hier Maashorst-Noord. De havik laat zich goed zien in de lucht en later horen we hem ook achter zijn nestboom roepen. Vorig jaar hebben we deze nestboom laten beklimmen door Jasper Vos. Er waren toen twee jongen aanwezig. De stok van de camera is te kort voor dit nest in de douglasspar dat op circa 20 meter hoog zit. Nu nog naar de Munse Heide daar zit het nest in een lariks. Havik roept als we naar het nest lopen. Dat is genoeg en we zijn weer snel vertrokken. De havik van de Kanonsberg zijn we al een aantal jaren kwijtgeraakt het kan zijn dat het territorium van de Raaf een rol speelt.

Kikkerdril van bruine kikker in een poel Maashorst-noord

Dan als laatste, de nieuwkomer van jaar, de havik in de Geffense bosjes. bosje dat gelegen is bij de Geffense aan de rand van Oss. Paul had een mooie waarneming begin maart een nestmateriaal dragende havik vlucht. Het lijkt erop dat hij een nieuw nest aan het bouwen is.

Havik vrouwtje Maashorst-Noord
Foto: Alexander Buil

vorig
Het
plas

van
in

Plukresten van houtduif in de Geffense bosjes bij het oude nest.

Alle havik waarnemingen Oss e.o. in tabel

Roofvogel inventarisatie Oss, Herperduin en Maashorst Noord 2020						
bezoek datum	nest locatie	aanwezig	kwaliteit nest	soortboom	plukrest	bijzonder
Haviken						
15-3-2020	HH10, de Stelt Oss	♀ kekkerend	goed	douglasspar	geen	16 febr. gehoord
31-3-2020	HH14 Geffense bosjes Oss	♀ kekkerend	opgehoogd	grove den	3x duif	of nieuw nest?
31-3-2020	HH1, het Putje Oss	♀+M kekkerend	nieuw nest	grove den	2x duif/ekster	geen
15-3-2020	HH13, fietsbrug Snippenjacht Herperduin	♀ kekkerend	opgehoogd	lariks	geen	geen
31-3-2020	HH2, Koepelweg Herperduin	♀ kekkerend	opgehoogd	lariks	3x duif	meerdere nesten
15-3-2020	HH3, Zevenbergseweg Herperduin	zoeken	goed	lariks	geen	zoeken
31-3-2020	HH4, Snippenjacht Zuid Herperduin	♀ kekkerend	goed	lariks	geen	havik in de lucht
6-3-2020	HH5, Snippenjacht Oost Herperduin	♀ kekkerend	zijtak	douglasspar	geen	nest uitgewaait
31-3-2020	HH11, Ganzenven Herperduin	♀ kekkerend	goed	douglasspar	geen	moelijk terug vinden
6-3-2020	HH15, Pan&Zo Herperduin	♀+M kekkerend	nieuw	douglasspar	3x duif	hoog in de kruin
6-3-2019	HH9, Maashorst Noordoosten	♀+M kekkerend	hoog!	douglasspar	geen	gezien
31-3-2020	HH8, Munsche Heide Z-O Maashorst-N	♀ kekkerend	goed	lariks	duif	gezien
31-3-2020	HH12, Kanonsberg Maashorst-Noord	zoeken	goed	grove den	geen	territorium Raaf

Camera nieuws:

Test met stok camera 2017 in Herperduin

Dan nog een foto uit de oude doos. Deze is genomen op Herperduin tijdens de demonstratie van de stok camera van Arno van Eggelen. Wat een vernuftige technische uitvinding. We weten hierdoor zoveel meer wat zich afspeelt in de nestkom hoog boven onze hoofden. Door het coronavirus is de demonstratie van het nieuwe type NMW 3.0 camera voor de tweede keer uitgesteld.

Sovon nieuws:

Jeroen Nienhuis blijft de vraagbaak voor de invoer via Digitale Nestkaart en AviNest. Frank Majoor blijft beschikbaar als vraagbaak en controleert de papieren nestkaarten.

Het volgende verslag zal gaan over de broedtijd van de haviken, zien we de havikstaarten over de nestrand steken? Of een oranje haviksoog stiekem spiedend? Ook meer buizerd en sperwer nieuws

Ik wens eenieder veel gezondheid toe, tot de volgende keer.

Groet, Berry

Het zoeken naar ruiveren

Beste roofvogelaars,

Drukke tijden met zoeken naar ruiveren. Het is een bevestiging, als je deze bij het haviksnest vindt, dat het vrouwtje aan het broeden is. Prooiresten zijn ook een aandachtspunt en worden op de nestkaarten genoteerd. Ook spelen er ook nog andere zaken in de natuur die mijn aandacht trekken. Met Waterschap Aa en Maas nadenken over het water langer vasthouden in de sloot lands de bossen in Nistelrode. Zo heb ik ook opnieuw aandacht gevraagd voor de terugkomende verstoring bij de havik langs de golfbaan in Nistelrode. Deze keer heb ik de Omgevingsdienst Brabant Noord, ODBN aangeschreven. Ook een kritische brief naar Landschapsbeheer Oss die in het Vier Windenbos een Ommetje aanleggen. Bomen en struiken moeten wijken voor weer een nieuwe wandelpad en er liggen er al zo veel. Het gaat ten kosten van de rustplekken voor het wild, zeker door Corona nu er meer wandelaars en andere drukte in de bossen is. Zo blijven de verslagen over de roofvogel rondes liggen en daar haal ik toch meer bevrediging uit. Maar met dit zonnig weer met een staal blauwe lucht toch maar de rustige plekken op zoeken in de natuur waar de haviken zitten. Begrijpelijk dat we op deze plekken ook Das en Ree sporen tegenkomen.

Vandaag verslag van mijn bezoeken aan de bij ons bekende elf havik territoriums in Oss, Herperduin en Maashorst-Noord. Het is een geheel ander gebied dan het open agrarisch gebied met daarin de kleine bosjes in de Gemeente Bernheze, waar ik de vorige keer over heb geschreven. Ook nieuws over de succesvolle Raaf op Herperduin. Hieronder volgt kort verslag van bijzondere waarnemingen, de andere waarnemingen staan in de tabel. Hier zijn ook de waarnemingen van Paul, Marjo en Edward in verwerkt. De haviken zitten op het nest en zijn stil in deze tijd. Bij de meeste nesten hangen donsveertjes aan de rand.

Handpen havik
Maashorst-Noord

Vooral plukresten van duiven vallen op en raken zodoende makkelijk over vertegenwoordigd in de prooilijsten.
24-3 Geffense bosjes

Verzameling ruiveren 2021:

Waarom al die moeite?

Je kunt met vers gevonden ruiveren bij benadering de leeftijd bepalen, de handpennen 2-5 (notatie: HP2 t/m HP5) lenen zich het beste voor leeftijdsbepaling. Hoe ouder de vogel wordt hoe donkerder de pennen kleuren. Ook te gebruiken voor individuele herkenning. De lengte en breedte van de pen speelt ook een rol, niet alleen om te bepalen welke handpen het is maar ook individuele eigenschappen man of vrouw. Intensiteit en vorm van de vlekking in vensters, het is haar handafdruk⁽¹⁾. Omdat we deze ruiveren al jaren verzamelen moet ik aankomende winter

echt een systeem gaan bedenken. Daarmee hoop ik ook de leeftijden beter in kaart te brengen.

(1) Uit Handleiding veldonderzoek Roofvogels Rob G Bijlsma

Roofvogel inventarisatie Oss, Herperduin en Maashorst Noord 2021

bezoek datum	nest locatie	aanwezig	kwaliteit nest	soortboom	plukrest	bijzonder
Haviken						
24-3-2021	HH10, de Stelt Oss	♀ kekkerend	nieuw	gewone esdoorn	duif	
19-4-2021	HH10, de Stelt Oss	♀ staart nest	nieuw	gewone esdoorn	2xduif	1x ruiveer HP2
24-3-2021	HH14 Geffense bosjes Oss	♀ kekkerend/gezier	redelijk	grove den	2x duif	zeer actief
17-4-2021	HH14 Geffense bosjes Oss	♀ kekkerend/gezier	opgehoogd	grove den	geen	zit op nestrand
3-3-2021	HH1, het Putje Oss	♀+M kekkerend	opgehoogd	grove den		info Edward
19-4-2021	HH1, het Putje Oss	♀ staart nest+M	opgehoogd	grove den	jif 1xpostd 1xHout	3x ruiveren HP2+HP3
20-3-2021	HH13, fietsbrug Rijsvennen Herperduin	♀+M kekkerend	opgehoogd	grove den	2xduif	buizerd aanwezig
19-4-2021	HH13, fietsbrug Rijsvennen Herperduin	♀ staart nest	opgehoogd	grove den	3xduif	nijlgans op oude nest
24-3-2021	HH2, Koepelweg Herperduin	♀ kekkerend/gezier	opgehoogd	lariks	geen	achterste nest
19-4-2021	HH2, Koepelweg Herperduin	niet gezien	opgehoogd	lariks	geen	stil
29-3-2021	HH, Rijsvenen zuid oost Herperduin	acht ♀ kekke/gezier	goed	grove den	duivenringen 2021	vorig jaar gemist!
19-4-2021	HH, Rijsvenen zuid oost Herperduin	staart gezien	goed	grove den	1xduif	1x ruiveer HP2
24-3-2021	HH4, Snippenjacht Zuid Herperduin	♀ kekkerend	goed	lariks	geen	
19-4-2021	HH4, Snippenjacht Zuid Herperduin	♀+M kekkerend	goed	lariks	geen	1xruiveer HP2
15-3-2021	HH11, Ganzenven Herperduin	♀ kekkerend	goed	douglasspar	havik vliegt boven	nestbos
19-4-2021	HH11, Ganzenven Herperduin	♀+M kekkerend	goed	douglasspar	havik vliegt boven	luchtgevecht met Raven
24-2-2021	HH15, Pan&Zo Herperduin	♀ kekkerend	opgehoogd	douglasspar	geen	info Jorn, Karel
19-4-2021	HH15, Pan&Zo Herperduin	niet gezien	donspluk	douglasspar	chaal onder het ne	nest predatie?
8-3-2021	HH9, Maashorst Noordoosten	♀ kekkerend	goed	douglasspar		info Marjo
19-4-2021	HH9, Maashorst Noordoosten	niet gezien	goed	douglasspar	stil	goudvink
28-3-2021	HH8, Munsche Heide Z-O Maashorst-N	♀+M kekkerend	opgehoogd	lariks	geen	
19-4-2021	HH8, Munsche Heide Z-O Maashorst-N	♀+M kekkerend	goed	lariks	2x duif 1x houtsnip	2xruiveer HP2+HP 3
24-3-2021	HH. Munven Herperduin	?	?	?		niet gevonden
	geen bezoek meer					

Havik Geffense bosjes HH14

Deze havik zit er nu voor het tweede jaar. Hij moet concurreren met de buizerd die er al langer zit. Zijn nest is slordig gemaakt in een grove den. Ik meen een staartpen in het nest te zien tegen de stam van de nestboom. Veel plukresten van duif liggen in de omgeving. Een kleine specht komt een aantal keer luid roepend voorbij, het geluid lijkt op een versnelde roep van een sperwer. Ik vind geen ruiveer dus nog niet zeker. Deze speurtocht levert twee brandplekken midden in het bos op die nog vlammen en roken. Helemaal uitgestampt krijg ik het niet met de stevige oosten wind het blijft smeulen. De boswachter van Gemeente gebeld hij komt direct en neemt iemand van de brandweer mee. Het zijn taferelen die in deze coronatijden meer voorkomen vertelt de boswachter. Het is druk in de bossen en er gebeurt van alles.

Havik de Stelt HH10

Ik ga verder via De Stelt naar onze volgende. Deze havik heeft zijn nest in de kloostertuin van 't Zicht. Er zitten donsveertjes aan de rand verder geen bijzonderheden. De sperwer aan de ander kant van de weg is roepend aanwezig als ik in die richting loop vind ik zijn nest in een grove den. Ook is hier een buizerd actief, er liggen plukresten van duif.

Havik het Putje HH1

Deze zit op het nieuwe nest, ik vind hier mijn tweede ruiveer.
Ook veel plukresten van duif maar ook van ekster en groene specht.
Mannetje kekkert alert als ik er ben.

Plukrest groene specht bij het Putje.

Havik Snippenjacht HH4

Paul heeft het vrouwtje op het nest gezien en ook een ruiveer gevonden. Fijn dat we die zekerheid hebben.

Paul heeft het

Havik Pan & Zo HH15

Zeik ik in het vorige verslag dat deze nieuw was moet ik dit weer bijstellen. De havik zit hier al drie jaar, informatie van de boswachter die hem drie jaar geleden tijdens een quickscan tegen kwam. Alleen wij hebben hem al die jaren gemist. Een groot nest in een douglas. Het nest zit al geheel vol donsveertjes er ligt zelfs een tak met dons onder het nest die is gevallen. Ook hier vind ik een ruiveer HP2. Rond het nest veel plekresten van duif. Dit hoge nest wordt weer een moeilijke met de stok camera. Richting de vakantie huisjes op Herperduin zie ik een aantal douglas bomen omgezaagd liggen. Jammer van deze prachtige vijftigjarige bomen.

Zeik ik in het vorige

Havik Maashorst-Noord HH12

Een stukje fietsen richting Hofmansplassen waar de volgende havik zit. Dit is een heel mooi stuk bos waar we altijd bijzondere vogelsoorten tegenkomen. Nu zijn het de appelvink en zwarte mees en bijna elke keer de zwarte specht die er woont. Ik vind een ruiveer en het mannetje laat zich horen als ik onder het nest loop.

Havik Munse Heide HH9 Deze havik zit al weer vijf jaar in dit lariksbosje, het nest begint wat schuin te hangen. Als ik er ben grazen de Exmoor pony's onder het nest. Ook nu is afstand houden de regel. Na wat geduld kan ik onder het nest zoeken maar geen ruiveren. Paul is er een week eerder geweest en had er toen wel een.

De naar onder gevallen tak met dons onder het havilnest. Herperduin

Exmoor pony's onder het haviksnest Munse Heide

Alle waarnemingen verzameld in de tabel.

Roofvogel inventarisatie Oss, Herperduin en Maashorst Noord 2020							
bezoek datum	nest locatie	aanwezig	kwaliteit nest	soortboom	plukrest	ruiveer	bijzonder
Haviken							
15-3-2020	HH10, de Stelt Oss	♀ kekkerend	goed	douglasspar	geen		16 febr. gehoord
15-4-2020	HH10, de Stelt Oss	niet gehoord	goed	douglasspar	geen	nog niet	dons aan de rand
31-3-2020	HH14 Geffense bosjes Oss	♀ kekkerend	opgehoogd	grove den	3x duif		of nieuw nest?
15-4-2020	HH14 Geffense bosjes Oss	♀ kekkerend	redelijk	grove den	2xduif ,ekster	nog niet	staart op nest gezien
31-3-2020	HH1, het Putje Oss	♀+M kekkerend	nieuw nest	grove den	2x duif/ekster		geen
15-4-2020	HH1, het Putje Oss	♀+M kekkerend	goed	grove den	1x duif	1x ruiveer (hp2)	staart op nest gezien
20-4-2020	HH1, het Putje Oss	M kekkerend	goed	grove den	2x duif 1x merel,GS	1x ruiveer (ap)	staart op nest gezien
15-3-2020	HH13, fietsbrug Snippenjacht Herperduin	♀ kekkerend	opgehoogd	lariks	geen		geen
15-4-2020	HH13, fietsbrug Snippenjacht Herperduin		opgehoogd	lariks	geen	nog niet	dons aan de rand
31-3-2020	HH2, Koepelweg Herperduin	♀ kekkerend	opgehoogd	lariks	3x duif		meerdere nesten
15-4-2020	HH2, Koepelweg Herperduin	M kekkerend	goed	lariks	2x duif	nog niet	
15-3-2020	HH3, Zevenbergseweg Herperduin	?	goed	lariks	geen		zoeken
31-3-2020	HH4, Snippenjacht Zuid Herperduin	♀ kekkerend	goed	lariks	geen		havik in de lucht
17-4-2020	HH4, Snippenjacht Zuid Herperduin	♀ kekkerend	goed	lariks	geen	1x ruiveer (hp2)	dons aan de rand
6-3-2020	HH5, Snippenjacht Oost Herperduin	♀ kekkerend	zijtak	douglasspar	geen		nest uitgewaait
31-3-2020	HH11, Ganzenven Herperduin	♀ kekkerend	goed	douglasspar	geen		moeilijk terug vinden
6-3-2020	HH15, Pan&Zo Herperduin	♀+M kekkerend	"nieuw" *	douglasspar	3x duif		hoog in de kruin
15-4-2020	HH15, Pan&Zo Herperduin	niet gehoord	goed	douglasspar	2x duif	1x ruiveer (hp2)	dons aan de rand
* volgens boswachter al 3 jaar aanwezig!		slechte communicatie					
6-3-2019	HH9, Maashorst Noordoosten	♀+M kekkerend	hoog!	douglasspar	geen		appelvink
15-4-2020	HH9, Maashorst Noordoosten	♀+M kekkerend	goed	douglasspar	geen	1x ruiveer (hp2)	zw. Specht
31-3-2020	HH8, Munsche Heide Z-O Maashorst-N	♀ kekkerend	goed	lariks	duif		gezien
17-4-2020	HH8, Munsche Heide Z-O Maashorst-N	♀ kekkerend	goed	lariks	1x duif	1x ruiveer (hp2)	exmoor pony's
31-3-2020	HH12, Kanonsberg Maashorst-Noord	zoeken	goed	grove den	geen		territorium Raaf
15-4-2020	HH12, Kanonsberg Maashorst-Noord	?				zoeken	niet gevonden

De havik bezetting op Herperduin is weer als twintig jaar geleden zo krijg ik in een reactie van Edward Sliwinski. Wij hebben het roofvogel onderzoeksgebied van hem overgenomen toen Edward naar het buitenland verhuisde. Er is nog regelmatig contact over de ontwikkeling van roofvogels rond Oss.

Verzamelde havik ruiveren 2020

Verzameling ruiveren 2020:

Waarom al die moeite?

Je kunt met vers gevonden ruiveren de leeftijd bepalen, de handpennen 2-5 lenen zich het beste voor leeftijdsbepaling. Hoe ouder de vogel wordt hoe donkerder de pennen. Ook te gebruiken voor individuele herkenning. Intensiteit en vorm van de vlekking in vensters, het is haar handafdruk.

Uit Handleiding veldonderzoek Roofvogels Rob G Bijlsma

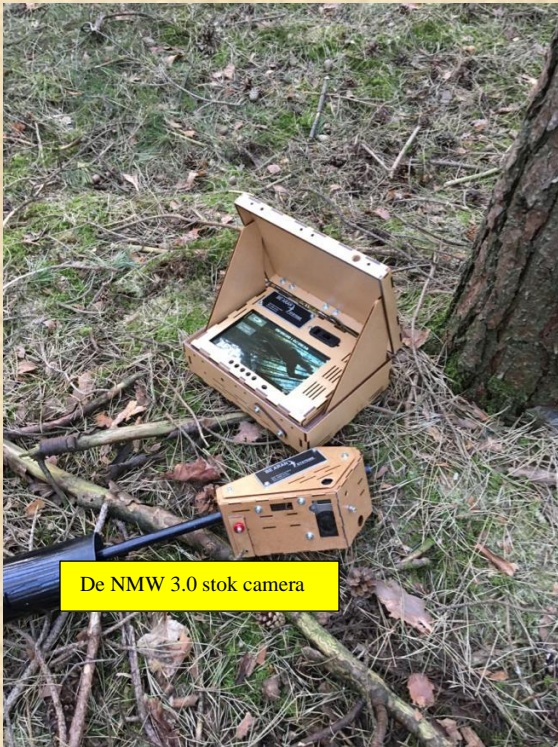
Camera nieuws:

Dit is hij dan de nieuwe NMW 3.0 stok camera. Geen losse bedrading meer maar alles in een beschermende lichte behuizing. Ook het scherm is mooi in een handzame praktische behuizing ondergebracht. Hij ligt klaar voor ons, zo schrijft Arno van Eggelen in een Appje. Geweldig, zelf was de perfectionist niet helemaal tevreden na de test.

Zo zegt hij later tijdens een telefoongesprek:

Een van de chips is niet goed waardoor de elektronica niet mooi stabiel is. Ook de standaard antenne voldoet niet om op deze hoogte tussen waterdragende bomen en bladeren goed te presteren.

We zijn benieuwd je ziet de resultaten in het volgende verslag. Als we de camera richten op de inhoud van de nesten.

De NMW 3.0 stok camera

Havik vrouwtje Hooge Vorssel.
Foto Jan van Wanrooy

Havikskruid een van mijn

Afsluiten met een mooie bloeiende plant het is nu echt genieten als je goed om je heen kijkt. Een van mijn favoriete planten, **havikskruid!**

Met een vriendelijke groet,
Berry

Takkelingen op de haviksnesten

Beste roofvogelaars,

Verslagen schrijven in deze tijd is toch vooruit schuiven en uitstellen voor minder drukke tijden in de natuur. Ook het weer werkte niet mee om achter de computer te gaan zitten. Maar dan maar wat minder tekst en weer wat meer foto's. Jullie complimenten voor de mooie foto's geplaatst bij het vorige verslag krijgen gehoor. In dit verslag de resultaten van deze tochten in Oss, Herperduin en Maashorst-Noord. Ook weer een schema met de ei legdata en het aantal jongen per havik territorium. Dus veel foto's van de nestjongen en wat extra informatie.

Het zoeken naar de sperwer maar zeker ook de boomvalk en wespindief nesten vragen veel tijd. Een succesvol sperwernest met zes jongen kon geringd worden, meer hierover verder in het verslag. Als ik op de fiets zit vraag ik me af in welke belevingswereld de tegemoet komende fietser zit met zijn koptelefoon op. Ik geniet van de zang van gekraagde roodborst, zwartkoppen en roepende buizerd.

Eerst nog wat oudere foto's van jonge haviken op de nesten die we in mei met de stokcamera maakten in Oss Herperduin en Maashorst-Noord. Er zit veel verschil in legbegin van de haviken zoals jullie kunnen zien in het overzichtsschema

Havik

Er zijn vragen nu het havik broedseizoen zowat is voltooid. Waarom maar zo weinig jongen op de nesten? Het zijn de vragen die door je hoofd spelen. De inhoud van de nesten valt tegen, er wordt niet aan onze verwachtingen voldaan! Hé, een leeg nest of op het scherm of maar één jong in beeld op het nest. Hoe komt dat?

De haviken op Herperduin deden het slecht is de eerste voorzichtige conclusie. Hieronder de havik van de Rijsvennen; deze en de havik bij Pan & Zo waren succesvol. Het kan natuurlijk zijn dat we niet alle succesvolle nesten hebben gevonden. In het centrum van Herperduin, Snippenjacht en Zevenbergseweg, Koepelweg waren de nesten leeg toen we met de camera in de nesten keken. Het nest van de havik bij het Ganzenven moeten we nog bezoeken, een hoog nest in een Douglasspar. Op de Munse Heide maar één jong op het nest. Zie verder het overzichtsschema met alle broedresultaten van de haviken.

Roofvogel inventarisatie met camera Oss Herperduin en Maashorst Noord 2020

bezoek datum	nest locatie	legdatum +/- 2dg	aantal eieren	aantal jongen	leeftijd jongen	nesthoogte (m)	soortboom
Haviken							
27-5-2020	HH10 de Stelt Oss	9-apr	3 stuks	3 stuks	10 dagen(N4)	10 mtr	douglasspar
27-5-2020	HH14 Geffense Bosjes Oss	nog niet gevonden				10 mtr	grove den
29-5-2020	HH1 het Putje Oss	9-apr	2 stuks	1 stuks	10 dagen(N4)	12 mtr	grove den
23-5-2020	HH13 fietsbrug/Rijsvennen Herperduin	30-mrt	3 stuks	3 stuks	20 dagen(N6)	12 mtr	lariks
4-6-2020	HH2 Koepelweg Herperduin	Geen broedsel	leeg nest			19 mtr	lariks
4-6-2020	HH4 Snippenjacht Zuid Herperduin	Geen broedsel	leeg nest			23 mtr	lariks
27-5-2020	HH5 Snippenjacht Oost Herperduin	nest uit de boom gewaaid				13 mtr	douglasspar
4-6-2020	HH11 Ganzenven Herperduin	Geen broedsel	?	?		20 mtr *	douglasspar
11-6-2020	HH15, Pan&Zo Herperduin	24-mrt	3 stuks	3 stuks	40 dagen(N7)	20 mtr *	douglasspar
19-6-2020	HH9 Maashorst Noord / Schaijk	9-apr	2 stuks	2 stuks	12 dagen(N3)	20 mtr*	douglasspar
8-6-2020	HH8 Munsche Heide Noordoosten	10-apr	1 stuks	1 stuks	20 dagen(N6)	16 mtr	lariks
Buizerd							
27-5-2020	Naaldhof /Docfalaan Oss	9-apr	2 stuks	2 stuks	10 dagen(N4)	10 mtr	grove den
27-5-2020	Vierwindenbos Oss	25-mrt	3 stuks	3 stuks	30 dagen(N6)	10 mtr	grove den
25-5-2020	Fietsbrug/Rijsvennen Herperduin	9-apr	2 stuks	2 stuks	10 dagen(N4)	10 mtr	grove den
Sperwer							
18-6-2020	Vierwindenbos tegenover de Kock Oss	18-apr	3 á 4 st	3 á 4 st	25 dg	10 mtr***	wilg
29-5-2020	2e Hoefstraat Herperduin	?	?	?		10 mtr	grove den
18-6-2020	Paalgraven /Bomenpark Oss / Heesch	25-apr	6 stuks	6 stuks	14 dg	10 mtr**	grove den
11-6-2020	Koolwijk Herperduin	nog niet gevonden					
* deze nest zijn te hoog voor de stokcamera waarnemingen zijn vanaf de grond met verrekijker/telescoop ** jongen ringen *** jongen niet geringd							
N3 = Jongen met ogen open		N4 = Slagpennen in pin		N5 = Slagpennen uit bloedspool komend		N7 klaar om uit te vliegen	

Buizerd

Dit jaar wat meer naar buizerd nesten gekeken, ook de stokcamera werd gebruikt. De buizerd van het vierwindenbos had drie uitvliegende jongen. Ook is leuk dat er op de beelden prooien te zien zijn die op de

nestrand liggen, veelal konijn.

Buizerd Rijsvennen Herperduin.

Het nest van de buizerd hiernaast is van de Rijsvennen. Het nest is op korte afstand van een haviksnest. Het gaat al jaren goed samen. De jongen zijn inmiddels uitgevlogen. Ook de buurman, de havik, was succesvol de drie takkelingen hebben het nest verlaten.

Sperwers

Het broedseizoen is nog in volle gang. We waren net op tijd bij de sperwer voor het ringen van een zestal jongen op het nest bij het Bomenpark in Heesch. De drie sperwer jongen in het vierwindenbos in Oss waren te groot om te ringen. Bij het beklimmen van de nestboom is de kans dan te groot dat de jongen van het nest springen. Er volgen enkele foto's van het ringen door onze plaatselijk ringster Gertrude van de Elzen. Het regelen van ringer en klimmer is een hele puzzel maar het is gelukt. De Corona tijd heeft ook zijn voordelen! Omdat veel mensen vanuit thuis werken kan er makkelijker een afspraak overdag gemaakt worden.

Ringen sperwer jongen Bomenpark Heesch

Een vol nest met zes jongen, vijf vrouwtjes en een mannetje. Een leuke ervaring.

Ringster Gertrude en klimmer Jasper
Sperwer Bomenpark Heesch

Sperwernesten zijn klein zeker als er zes
jongen op zitten. foto Jasper Vas

Liefdevol worden de sperwers
van een ring voorzien.

Afsluiten met een mooie foto van een appelvink op de
voerplank in de kloostertuin in De Stelt. De foto is gemaakt
door Margo van Dongen.

Volgende keer hoop ik een nest van boomvalk of
wespendif te kunnen melden.

Met vriendelijke groeten,
Berry

Prachtige man appelvink op de voerplank.
23 april De Stelt foto Margo v Dongen

Einde van het roofvogelbroedseizoen

Beste roofvogelaars,

We zitten midden in een hittegolf en dan biedt schaduw in de bossen een goede verkoeling. In deze zomermaanden raakt het drukke gedoe van de vogels wat op de achtergrond. Overdag hoor je ze bijna niet meer zingen, veel vogels beginnen de lange reis naar het zuiden zodra de jongen niet meer verzorgd hoeven te worden. Het is wennen aan deze vogelstilte. Door de hitte ook extreme droogte, de twee poelen in de Rijsvennen staan nog net niet droog gelukkig. Vreemd is dat in tijden van neerslag het water niet meer werd vastgehouden. Gelukkig heeft dat geklaag van ons nu eindelijk geholpen. Er is één sluisje geplaatst in de afvoer sloot van de Rijsvennen. Hopelijk wordt het afvoerwater dat komt vanaf Paalgraven nu ook nog in de Rijsvennen gehouden. Er zijn afspraken gemaakt met het waterschap om dit te bewerkstellen, een verhoging langs de weg aan het zuidelijk deel van Rijsvennen-2. Ik ben benieuwd.

Nieuw sluisje in de afvoer sloot.
Juli 2020 Rijsvennen Herperduin

Haviken

Ik begin met het overzicht-schema van de haviken. Ze waren minder succesvol en brachten per nest veel minder jongen groot. En dit beeld zagen we ook terug in ons andere onderzoeksgebied in Gemeente Bernheze.

Roofvogel inventarisatie met camera Oss Herperduin en Maashorst Noord 2020							
bezoek datum	nest locatie	legdatum +/- 2dg	aantal eieren	aantal jongen	leeftijd jongen	nesthoogte (m)	soortboom
Haviken							
27-5-2020	HH10 de Stelt Oss	9-apr	3 stuks	3 stuks	10 dagen(N4)	10 mtr	douglasspar
7-7-2020	na controle	3 uitgevlogen					
27-5-2020	HH14 Geffense Bosjes Oss	nog niet gevonden				10 mtr	grove den
7-7-2020	na controle	mislukt in nestfase					
29-5-2020	HH1 het Putje Oss	9-apr	2 stuks	2 stuks	10 dagen(N4)	12 mtr	grove den
7-7-2020	na controle	2 uitgevlogen					
23-5-2020	HH13 fietsbrug/Rijsvennen Herperduin	30-mrt	3 stuks	3 stuks	20 dagen(N6)	12 mtr	lariks
7-7-2020	na controle	3 uitgevlogen					
4-6-2020	HH2 Koepelweg Herperduin	Geen broedsel	leeg nest			19 mtr	lariks
5-7-2020	na controle	mislukt in nestfase					
4-6-2020	HH4 Snippenjacht Zuid Herperduin	Geen broedsel	leeg nest			23 mtr	lariks
27-5-2020	HH5 Snippenjacht Oost Herperduin	nest uit de boom gewaaid				13 mtr	douglasspar
4-6-2020	HH11 Ganzenven Herperduin	Geen broedsel				20 mtr *	douglasspar
1-7-2020	na controle	Geen broedsel					
11-6-2020	HH15, Pan&Zo Herperduin	24-mrt	3 stuks	3 stuks	40 dagen(N7)	20 mtr *	douglasspar
1-7-2020	na controle	3 uitgevlogen					
19-6-2020	HH9 Maashorst Noord / Schaijk	9-apr	2 stuks	2 stuks	12 dagen(N3)	20 mtr*	douglasspar
8-7-2020	na controle	2 uitgevlogen					
8-6-2020	HH8 Munsche Heide Noordoosten	10-apr	1 stuks	1 stuks	20 dagen(N6)	16 mtr	lariks
8-7-2020	na controle	1 uitgevlogen gehoord					

Van de 10 havik territoria zijn er maar 6 succesvol, met veel minder jongen in de nesten. In het totaal 14 uitgevlogen jongen. Waarom hebben de vogels zich aangepast, minder eieren of de keuze gemaakt om niet eens met een broedsel beginnen?

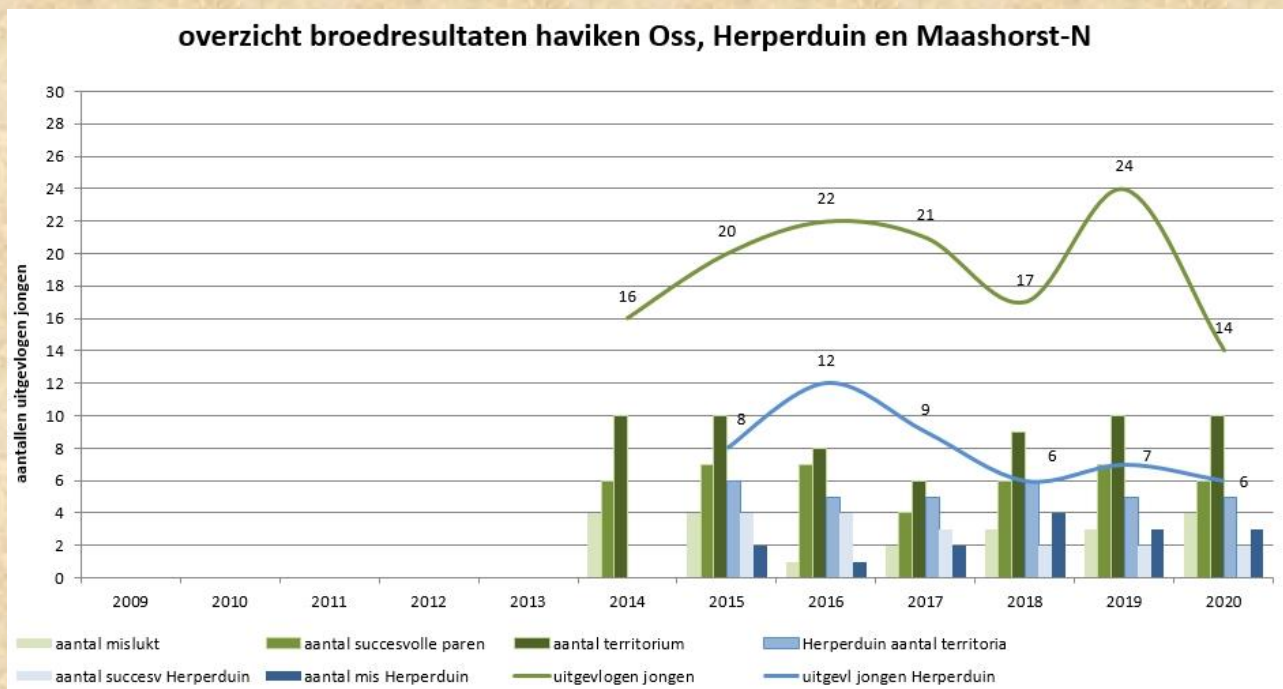
Gebiedskaart Oss, Herperduin en Maashorst-N

Interessant is de ontwikkeling te volgen in Herperduin, het donkere gedeelte op de gebiedskaart. De succesvolle paren zitten aan de rand van het gebied, of in particuliere bosjes. Dit jaar is voor het eerst, de jaren de succesvolle havik van de Koepelweg (rand Herperduin), mislukt in de nestbouwfase. Dit zelfde zagen bij de havik op de snippenjacht centrum Herperduin, wel nestbouw maar geen eieren. In het verleden waren hier twee actieve havik territoria.

Voor 2015 was vier tot vijf bezette havik territoria op Herperduin gewoon.

In 2015 hebben Paul en ik dit roofvogelonzoeksgebied overgenomen van Edward Sliwinski.

Als je de gegevens in een grafiek ziet valt gelijk het topjaar 2019 op. Toen waren 7 van de 10 van succesvol, in totaal 24 uitgevlogen jongen. Er waren toen twee haviksparen die vier jongen wisten groot te brengen. Een aanmerkelijke verbetering ten opzichte van 2018, dit geldt niet voor Herperduin. Het was een duidelijke indicatie dat het voedselaanbod in 2019 gunstig was, een verschijnsel dat over het hele land zichtbaar was. Voor Herperduin gaat de lijn, aantal uitgevlogen jongen, alleen maar omlaag. De daling van het aantal uitgevlogen haviksjongen 2020 zagen we ook terug in het andere onderzoeksgebied in de Gemeente Bernheze.

Hebben we de vette jaren gehad? Was er te weinig voedsel in 2020?

Of is het wat Rob Bijlsma aangaf als oorzaken van de havik achteruitgang in Drenthe.

De invloed van de mensen:

- Leefgebied verdwijnt(boskap).
- Leefgebied versnipperd(bosomvorming).
- Prooiaanbod neemt af.
- Gif in de voedselketen.
- Invloed predatoren neemt toe door habitatfragmentatie.

Close up takkeling
havik Maashorst-N

Foto: Alexander Buil

Buizerds

Dit jaar deden de buizerds het goed was onze indruk. Wij volgden alleen de paartjes die wij op onze havik struintochten tegenkomen. Ook gingen we terug toen er jongen in de nesten lagen. Dus extra werk om met de stok camera in de nesten te kijken. Door de Corona en het thuiswerken van Arno hadden we extra hulp.

één van de twee takkelingen
buizerd Doefalaan Oss

Foto: Rémy Reijs

Buizerd							
27-5-2020	Naaldhof /Doefalaan Oss	9-apr	2 stuks	2 stuks	10 dagen(N4)	10 mtr	grove den
7-7-2020	na controle	2 uitgevlogen					
27-5-2020	Vierwindenbos Oss	25-mrt	3 stuks	3 stuks	30 dagen(N6)	10 mtr	grove den
17-7-2020	na controle	3 uitgevlogen					
25-5-2020	Fietsbrug/Rijsvennen Herperduin	9-apr	2 stuks	2 stuks	10 dagen(N4)	10 mtr	grove den
20-7-2020	na controle	2 uitgevlogen					

Sperwers

Landelijk nemen het aantal broedende sperwers af. Ook in ons onderzoeksgebied merken we dit al een aantal jaren. Toch hadden dit jaar geluk in het Vierwindenbos met een succesvol broedsel. Er vlogen vier jongen van het nest in een wilg. Om ze te ringen waren de jongen al te groot.

Sperwer							
18-6-2020	Vierwindenbos tegenover de Kock Oss	18-apr	4 stuks	4 stuks	25 dg	10 mtr***	wilg
8-7-2020	na controle	4 uitgevlogen					
29-5-2020	2e Hoefstraat Herperduin	geen broedsel				10 mtr	grove den
11-6-2020	Koolwijk Herperduin	nog niet gevonden					

Bijzondere soorten waargenomen:

Nachtzwaluwen

Ik kreeg de onderstaande foto's opgestuurd van Marieke Berkvens. Zij telt al jaren broedvogels op het Grote Schietveld te Wuustwezel. Zo ook nachtzwaluwen en wel met zonsopgang en dat is anders dan bij ons, wij starten s'avonds in de schemer. En met de A50 om ons heen vaak met een storend autogeluid. Zij heeft veel minder storend geluid van auto's op dat tijdstip. Dat je een nest met jongen nachtzwaluwen ontdekt is heel bijzonder.

Nachtzwaluw boven nest (op 12 juli)
Grote Schietveld Wuustwezel

Foto: Marieke Berkvens

één van de twee jonge nachtzwaluwen (op 12 juli)
Grote Schietveld Wuustwezel

Foto: Marieke Berkvens

Ook bijzonder was de aanwezigheid een aantal dagen van een grauwe kiekendief op de telpost in de Maashorst.

Met vriendelijke groeten,
Berry

Grauwe kiekendief op de Telpost
Maashorst (op 21 juli)

Foto: Alain

Roofvogel inventarisatie Oss, Herperduin en Maashorst Noord 2020

bezoek datum	nest locatie	aanwezig	kwaliteit nest	soortboom	plukrest	ruiveer	bijzonder
Haviken							
15-3-2020	HH10, de Stelt Oss	♀ kekkerend	goed	douglasspar	geen		16 febr. gehoord
15-4-2020	HH10, de Stelt Oss	niet gehoord	goed	douglasspar	geen	nog niet	dons aan de rand
20-4-2020	HH10, de Stelt Oss		goed	douglasspar	geen	nog niet	dons aan de rand
31-3-2020	HH14 Geffense bosjes Oss	♀ kekkerend	opgehoogd	grove den	3x duif		of nieuw nest?
15-4-2020	HH14 Geffense bosjes Oss	♀ kekkerend	redelijk	grove den	2xduif ,ekster	nog niet	staart op nest gezien
20-4-2-2020	HH14 Geffense bosjes Oss		redelijk	grove den	1xduif	nog niet	brandplekken
31-3-2020	HH1, het Putje Oss	♀+M kekkerend	nieuw nest	grove den	2x duif/ekster		geen
15-4-2020	HH1, het Putje Oss	♀+M kekkerend	goed	grove den	1x duif	1x ruiveer (hp2)	staart op nest gezien
20-4-2020	HH1, het Putje Oss	M kekkerend	goed	grove den	2x duif 1x merel,GS	1x ruiveer (ap)	staart op nest gezien
15-3-2020	HH13, fietsbrug Snippenjacht Herperduin	♀ kekkerend	opgehoogd	lariks	geen		geen
15-4-2020	HH13, fietsbrug Snippenjacht Herperduin		opgehoogd	lariks	geen	nog niet	dons aan de rand
20-4-2020	HH13, fietsbrug Snippenjacht Herperduin		opgehoogd	lariks	geen	nog niet	geen
31-3-2020	HH2, Koepelweg Herperduin	♀ kekkerend	opgehoogd	lariks	3x duif		meerdere nesten
15-4-2020	HH2, Koepelweg Herperduin	M kekkerend	goed	lariks	2x duif	nog niet	
20-4-2020	HH2, Koepelweg Herperduin		goed	lariks		nog niet	geen
15-3-2020	HH3, Zevenbergseweg Herperduin	?	goed	lariks	geen		zoeken
31-3-2020	HH4, Snippenjacht Zuid Herperduin	♀ kekkerend	goed	lariks	geen		havik in de lucht
17-4-2020	HH4, Snippenjacht Zuid Herperduin	♀ kekkerend	goed	lariks	geen	1x ruiveer (hp2)	dons aan de rand
20-4-2020	HH4, Snippenjacht Zuid Herperduin		goed	lariks	geen		geen
6-3-2020	HH5, Snippenjacht Oost Herperduin	♀ kekkerend	zigtak	douglasspar	geen		nest uitgewaait
31-3-2020	HH11, Ganzenven Herperduin	♀ kekkerend	goed	douglasspar	geen		moeilijk terug vinden
20-4-2020	HH11, Ganzenven Herperduin		goed	douglasspar	geen	nog niet	geen
6-3-2020	HH15, Pan&Zo Herperduin	♀+M kekkerend	"nieuw" *	douglasspar	3x duif		hoog in de kruin
15-4-2020	HH15, Pan&Zo Herperduin	niet gehoord	goed	douglasspar	2x duif	1x ruiveer (hp2)	dons aan de rand
* volgens	boswachter al 3 jaar aanwezig!	slechte communicatie					
6-3-2019	HH9, Maashorst Noordoosten	♀+M kekkerend	hoog!	douglasspar	geen		appelvink
15-4-2020	HH9, Maashorst Noordoosten	♀+M kekkerend	goed	douglasspar	geen	1x ruiveer (hp2)	zw. Specht
20-4-2020	HH9, Maashorst Noordoosten		goed	douglasspar	geen		
31-3-2020	HH8, Munsche Heide Z-O Maashorst-N	♀ kekkerend	goed	lariks	duif		gezien
17-4-2020	HH8, Munsche Heide Z-O Maashorst-N	♀ kekkerend	goed	lariks	1x duif	1x ruiveer (hp2)	exmoor pony's
24-4-2020	HH8, Munsche Heide Z-O Maashorst-N		goed	lariks	1x duif	2x AP	
31-3-2020	HH12, Kanonsberg Maashorst-Noord	zoeken	goed	grove den	geen		territorium Raaf
15-4-2020	HH12, Kanonsberg Maashorst-Noord	?				zoeken	niet gevonden